

KU CZCI

Marcin Konarski

WSPOMNIENIE O PROFESORZE MIECZYŚLAWIE SAWCZUKU

[**słowa kluczowe:** wspomnienie, Mieczysław Sawczuk, prawo, WSM]

Streszczenie

We wspomnieniu o profesorze Mieczysławie Sawczuku, długoletnim pracowniku Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie, przywołano jego osiągnięcia i dokonania naukowe na gruncie nauk prawnych.

* * *

Ileż uboższe byłoby nasze życie gdyby nie ludzie, których przychodzi nam spotkać na naszej drodze życia, jak mawiał jeden z osiemnastowiecznych poetów. Prawdą jest, że ludzie, którzy sprawili, że nasze życie stało się bogatsze emocjonalnie zasługują na pamięć. Ludzie, którzy sprawili, że po krętych ścieżkach życia poruszamy się mądrzejsi zasługują na naszą szczególną pamięć. W środku tego-rocznego upalnego lata pożegnaliśmy Człowieka, który swoją mądrością i życzliwością wskazywał wielu ludziom wartości i cele w życiu najważniejsze. Kiedy na cmentarzu w Lublinie oddawaliśmy hołd pamięci Zmarłego upał tamtego lipcowego dnia przypominał wielu z nas tylko o tym, jak wielką czujemy pustkę po Jego odejściu. Nigdy nie będzie ona zapełniona. Wspomnienie, które trwa przecież póki my żyjemy, niech niesie opowieść o Człowieku, który do końca dni pozostanie w naszych sercach.

Profesor Mieczysław Sawczuk urodził się 2 grudnia 1930 r. we Włodzimierzu Wołyńskim, tam też spędził dzieciństwo i wczesną młodość. Wychowanie patriotyczne i zasady wyniesione z domu, w którym spędził dzieciństwo i dorastał, ukształtowały Go w trwały sposób, na tyle – aby jeszcze pod koniec swoich dni powracać do nich w wypowiedziach i traktować je z najwyższą należną im nobliwością. Rodzice śp. profesora Mieczysława Sawczuka związani ze Szkołą Pod-

chorążych Rezerwy Artylerii oraz liczni nauczyciele z tamtych lat, jak mawiał – mieli największy wpływ na ukształtowanie Jego charakteru i odkrycie w nim ciekawości świata. W latach 1937-1939 uczęszczał do szkoły powszechnej przy 23 Pułku Piechoty. Śp. profesor Mieczysław Sawczuk rozpoczął naukę w Gimnazjum i Liceum im. ks. Stanisława Staszica w Hrubieszowie. Lata pożogi wojennej pozostawiły w Nim na całe życie wiele złych wspomnień, które czasem nam opowiadał z wielkim smutkiem.

Po zakończeniu wojny rozpoczyna studia prawnicze. Studia I stopnia ukończył w roku 1953 na Wydziale Prawa UMCS w Lublinie. Został skierowany na studia II stopnia (magisterskie) o specjalności prawo cywilne na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Studia ukończył w 1954 r. z odznaczeniem, a praca magisterska napisana pod kierunkiem Stefana M. Grzybowskiego, zatytułowana *Skład mas majątkowych w małżeńskim ustroju wspólności majątkowej* została wyróżniona opublikowaniem w Zeszytach Naukowych UJ z 1958 r.

Po latach wśród najczęściej wymienianych przez śp. prof. Mieczysława Sawczuka uczonych zdecydowanie najwięcej wspomnień wiązało się z osobą Jego promotora: prof. Stefana Grzybowskiego. Wśród innych polskich uczonych, których cenił i których nazwiska często przywoływał w rozmowach i wykładach byli: S. Gołąb, E. Wengerek, H. Trammer, M. Waligórski, J. S. Langrod, L. Koj, A. Burda, a wśród zagranicznych m.in. W. J. Habsheid, V. Knapp, A. Kohl, N. Picardi, P. Schlosser, R. Perrot, M. Storme, F. Carpi, G. Tarzia i wielu innych na kilku kontynentach.

Od 1 września 1954 r. do 1 lipca 1956 r. aplikował w Okręgu Sądu Wojewódzkiego w Lublinie. Jeszcze w czasie aplikacji został zaangażowany w charakterze asystenta przy Katedrze Postępowania Cywilnego. Stopień doktora nauk prawnych nadała mu jednogłośnie Rada Wydziału Prawa UMCS 14 marca 1960 r. po obronie pracy zatytułowanej *Zdolność procesowa według k.p.c.* Habilitował się na podstawie rozprawy prawnoporównawczej nt. *Wznowienie postępowania cywilnego* na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Rozprawę tą uznaje się za jedną z najlepszych prac na temat wznowienia postępowania cywilnego w powojennej Polsce. Z kolei tytuły naukowe profesora nadzwyczajnego Mieczysław Sawczuk uzyskał w 1972 roku, a zwyczajnego w 1979 roku.

Pracę naukowo-dydaktyczną rozpoczął w 1955 roku. Od początku swojej kariery naukowej do przejścia na emeryturę z dniem 30 września 2001 roku związany był z Wydziałem Prawa UMCS w Lublinie. Wykazywał się dużą aktywnością społeczną, działając w licznych organizacjach społecznych i komisjach na terenie uczelni. Był współzałożycielem Klubu Asystenta w Chatce Żaka i jednym z pomysłodawców jej nazwy. Sprawy społeczne i sprawy kulturalne do końca dni

przykuwały uwagę Profesora. Pamiętamy wszyscy Jego nawiązania w naszych dyskusjach do sztuk teatralnych Aleksandra Fredry, malarstwa Jana Matejki czy muzyki Igora Strawińskiego. Profesor miał niebywałą zdolność tam odkrywania fenomenów świata, tam gdzie inni widzieli jedynie tylko niezrozumiały chaos informacji.

Profesor Sawczuk w trakcie swojego życia był związany z ośrodkami uniwersyteckimi w całej Polsce, m in. Uniwersytetem Warszawskim, Wyższą Szkołą Administracji i Zarządzania w Przemysłu, Krakowską Szkołą Wyższą im Andrzeja Frycza-Modrzewskiego, wreszcie od 2004 roku do chwili śmierci z Wyższą Szkołą Menedżerską w Warszawie, gdzie tworzył a następnie stanął na czele Katedry Prawa Cywilnego.

Występował także jako *visiting profesor* w Würzburgu (1978) i Monachium (1985). Profesor Mieczysław Sawczuk był cenionym naukowcem na forum międzynarodowym. Świadczy o tym nie tylko długa lista ośrodków akademickich, z którymi współpracował, ale i to, że znaczna część jego publikacji ukazała się w obcych językach (angielski, francuski, włoski, rosyjski) lub za granicą (Francja, Włochy, Rosja).

Profesor był członkiem licznych, prestiżowych organizacji naukowych, w szczególności *Academiae Europaeae* (z siedzibą w Londynie – przyjęty jako pierwszy profesor nauk prawnych z Polski) oraz *International Association of Civil Law* (obecnie *Association Process Law*) z siedzibą w Gandawie. Jako niezwykle operatywny i kontaktowy człowiek był inicjatorem i organizatorem szeregu konferencji m in. Pierwszy Ogólnopolski Integracyjny Zjazd Cywilistów (28-30 września 1972 r.), Międzynarodowe Sympozjum Prawa Cywilnego Sądowego pod hasłem „Jednolitość prawa sądowego a jego odrębności krajowe”, zorganizowane pod auspicjami IAPL (22-25 sierpnia 1993 r), „Czterdzieści lat kodeksu cywilnego”: Ogólnopolski Zjazd Cywilistów w Rzeszowie (8-10 października 2004 r.). Równocześnie Profesor nie stronił od wykorzystywania w praktyce swojej obszernej wiedzy prawniczej. Był współtwórcą podstaw prawnych Lubelskiej Izby Rolniczej czy Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, a problemy spółdzielczości do końca Jego dni stanowiły przedmiot wspólnych dyskusji.

Zainteresowania naukowe Profesora koncentrowały się wokół zagadnień dotyczących: ogólnych i ścisłych związków prawa cywilnego materialnego z procesowym, w tym teorii ogólnej procesu, modeli harmonizacji prawa sądowego cywilnego z prawem europejskim (jednolitość a odrębności krajowe), arbitrażu i wielu innych, związanych głównie z prawem cywilnym, problemów naukowych. W prawie, jak sam mawiał, cenił ciągłość i tradycję, uważał, że powinno ono promować aktywnych (*vigilanti iura scripta sunt*), ale i bronić słabszych, a hierarchia

ważności powinna funkcjonować w kolejności: prawo, państwo, władza. Był więc zdecydowanym zwolennikiem odrzucenia kolejności ustalającej hierarchię, gdzie stawia się władze na pierwszym miejscu, a prawo na ostatnim.

W ciągu trwającej ponad pół wieku działalności naukowo-dydaktycznej wypromował około 400 magistrów i 17 doktorów łącznie z jednym zagranicznym (w tym doktorat honoris causa i habilitacja). Tysiące Jego studentów stanowi elitę umysłową i moralną współczesnej Polski. Kilka pokoleń prawników wspominających ze wzruszeniem Jego wykłady (w Polsce i za granicą) nie pozostawia złudzeń, co do tego jak wspaniałym był dla wielu człowiekiem i mistrzem. Śp. prof. Mieczysław Sawczuk był znakomitym pedagogiem i nauczycielem, dostrzegał w studentach to, czego inni nie dostrzegali i zawsze dawał szansę. Jako wielki patriota i inicjator wielu działań obywatelskich o charakterze patriotycznym, śp. prof. Mieczysław Sawczuk był wielokrotnie odznaczany m.in.: Krzyżem Kawalerskim OOP (1975), Złotym Krzyżem Zasługi (1971) oraz Medalem Edukacji Narodowej i licznymi odznaczeniami organizacji krajowych i międzynarodowych.

Ryc. 1. Profesor Mieczysław Sawczuk

Wspomnienie o profesorze Mieczysławie Sawczuku

Z zainteresowań pozazawodowych najważniejsze dla Profesora były te dotyczące okolic w których spędził młodość i do których żywił sentyment. Z Hrubieszowem wiązały Go lata szkolne. Szczególną uwagę poświęcał Profesor sprawom dawnych kresów wschodnich. Prof. Mieczysław Sawczuk był członkiem Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej AK. W 1995 r. otrzymał Odznakę Wyróżnienia „Za wkład pracy społecznej w Światowym Związku Żołnierzy AK, poświęconej etosowi Armii Krajowej”. Profesor był inicjatorem i organizatorem akcji, upamiętniających historię Wołynia; oprócz tego, że hojnie sponsorował te akcje, wykorzystywał swoje umiejętności i możliwości prawnika, aby umożliwić pokrzywdzonym osiągnięcie ich racji prawnych i moralnych.

Jak sam zwykł mawiać, miał życie nie zawsze łatwe, ale za to ciekawe. Spotykał w życiu różnych ludzi, ale szczęśliwie na mistrzów i przewodników udało Mu się wybierać tych wielkiego formatu. Cenił literaturę i muzykę klasyczną, był wielbicieleм szachów. Jego życie było bardzo aktywne, do końca prowadził zajęcia ze studentami, pisał, brał udział w różnego rodzaju zjazdach, sympozjach i konferencjach. Do końca swoich dni pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Prawniczej Polskiej Akademii Nauk Oddział w Lublinie organizując i przewodnicząc posiedzeniom komisji zawsze w sposób wzbudzający uznanie i fascynację Jego wiedzą i przemyśleniami.

Rodzina, bliscy oraz znajomi i wychowankowie Profesora wspominają Go jako człowieka niezwyklej mądrości, ciepłego oraz życzliwego, cenionego w towarzystwie, ale przede wszystkim jako osobę z nadzwyczajną zdolnością dostrzegania w ludziach i otoczeniu, tego czego inni nie widzieli. Odszedł od nas 15 lipca 2014 roku.

Panie Profesorze! *Non omnis moriar.*